

ROK SV. JOZEFA (9)

SV. JOZEF NÁS UČÍ AKO V POKORE PRIJÍMAŤ BOŽIU VÔĽU A AKO MILOVAŤ JEŽIŠA A MÁRIU

(1. časť)

„Vyšiel rozkaz od cisára Augusta vykonať súpis ľudu po celom svete... a tak sa vybral aj Jozef z Galiley, z mesta Nazaret do Judei...“ (porov. Lk 2, 1-5). Vyšiel teda rozkaz od cisára Augusta - od svetskej moci, aby sa vykonal súpis obyvateľstva. Čosi podobné poznáme už z roku asi 1800 pred Kristom, keď sa v meste Mari konal takýto súpis. Cisár Augustus mal podrobený aj Egypt, v ktorom sa už predtým pravidelne každých 14 rokov konával takýto súpis, keďže Egypt na vtedajšiu dobu bola už značne vyvinutá krajina, aj čo sa týka spravovania. Preto, jednoducho každých 14 rokov chcel egyptský faraón vedieť nielen počet obyvateľstva, ale ako to často býva, pochopiteľne aj súpis majetku jednotlivých obyvateľov. Bolo to preto, aby potom podľa toho mohli byť stanovované dane, ktoré sa v Egypte odvádzali faraónovi a ktoré slúžili, aby sa mohla udržiavať krajina. Augustus, ktorý poznal tento systém, si ho osvojil a aj v danom čase, o ktorom hovorí evanjelium, vydal rozkaz pre krajinu, v ktorej žil Jozef s Máriou a v ktorej sa mal narodiť Ježiš. Keďže táto praktika už bola implantovaná aj v rímskom zákone, podľa rímskych pravidiel sa postupovalo tak, že každý sa prihlásil v mieste svojho aktuálneho bývania. Čo sa týka židovského práva, podľa neho obyvatelia sa išli prihlásiť tam, odkiaľ pochádzali, na miesto svojich koreňov, svojho pôvodu. Je do určitej miery zaujímavé, ako je to možné, že Rimania pristúpili na tento židovský model a dovolili vykonať súpis práve podľa neho.

Ak teraz nahliadneme do židovskej tradície, aj Mojžiš, ktorý bol vychovaný v kultúre Egypta, počas púte z Egypta na púšti tiež nechal sčítat mužov nad 20 rokov. A to prvorodených a tiež Levitov. Sčítaniu ľudu na Pánov príkaz sa venuje kniha Numeri hneď v prvých kapitolách. Príkaz, ako to má na základe sčítania prebehnúť aj s daňou pre svätyňu, opisuje kniha Exodus (porov. Ex 30, 11-16). Potom je veľmi známe sčítanie, ktoré nechal vykonať Dávid, ale vieme veľmi dobre, že tento úmysel sa Pánu Bohu nepáčil. Chcel potrestať kráľa a tak zoslal na krajinu mor. Čítame o tom v Druhej knihe Samuelovej v 24 kapitole alebo v Prvej knihe kroník v 21 kapitole. Len Boh mal výhradné právo na ľud, ktorý považoval za vyvolený a jedine on mal právo poznať počet tohto ľudu. Ešte o jednom sčítaní sa dozvedáme zo židovskej tradície. Keď po babylonskom zajatí Ezdráš a Nehemiáš robili súpis zachránených, teda tých, ktorí sa vrátili

domov zo zajatia (porov. Ezd 2,1-67; Neh 7, 4-69). V tejto chvíli nechceme riešiť historické fakty - či evanjelista sv. Lukáš presne zachováva aj numericky - či všetko uvádzané sa udialo v reálnom čase. Jednoducho prijímame posolstvo tohoto opisu: bol nariadený súpis, bolo sa treba vydať na cestu svojho pôvodu, a tam sa podriadit' sčítaniu.

A tak sa vybral aj Jozef s Máriou na cestu. Najskôr sa skúsme vžiť do pozície Jozefa a Márie. Jozef v Nazarete už isto pripravoval dom pre svoju rodinu. Ako tesár, stolár pripravoval už možno aj kolísku pre dieťa, ktoré sa malo narodiť. Ale prichádza zlomový moment, keď prípravy v nazaretskom dome majú byť na určitú chvíľu zastavené, pretože sa treba vypraviť na cestu do Betlehema. A podľa času, kedy treba putovať a kedy sa má narodiť Ježiš, sa ukazuje, že dieťa sa nenarodí v Nazarete, ale v Betleheme. Možno práve tu Jozef najskôr cíti určitú bezradnosť alebo bezmocnosť, pretože všetko pripravované akoby bolo v tej chvíli zbytočné. Alebo na druhej strane, ešte väčšmi si začne uvedomovať Micheášovo proroctvo z času medzi rokom 740 a 690 pred Kristom. Už vtedy tento prorok predpovedá narodenie Mesiáša v Betleheme: „A ty, Betlehem, Efrata, primalý si medzi tisícami Júdu; z teba mi vyjde ten, čo má vládnuť v Izraeli a jeho pôvod je odpradávný, odo dní večnosti“ (Mich 5,1), a neskôr nám to potom spomínajú evanjelisti. Teda tu sa začne odohrávať príbeh, ktorý má za sebou svetské pozadie - rozhodnutie civilnej moci a zároveň sa začne realizovať Boží plán, ktorý dokáže využiť aj tento moment rozhodnutia zo strany štátu.

Je treba vypraviť sa do Betlehema. Do mestečka, do ktorého sa svojho času ponáhl'al prorok Samuel, aby našiel nástupcu za neverného kráľa Saula. Tam našiel Dávida - budúceho kráľa Izraela (porov. 1 Sam 16, 1-13). Dívajúc sa na námahu cesty, ktorá stojí pred Jozefom a Máriou, ktorá je v požehnanom stave, akoby sa vopred napĺňali slová, ktoré neskôr napísal svätý Pavol apoštol v liste Rimanom: „Vieme, že tým, čo milujú Boha, všetko slúži na dobré...“ (Rim 8,28). Budúci Mesiáš ako potomok kráľa Dávida má pochádzať z mesta Betlehema, na čo kladie dôraz práve evanjelista sv. Lukáš, aby zvýraznil jeho budúcu pastiersku službu v poslaní záchrany vyvoleného národa, ale aj ľudí celého sveta. Aj keď v dôvere v Boha, možno prežívajúc práve citované slová, neskôr napísané sv. Pavlom, predsa vydávajú sa do značnej neistoty. To všetko, čo bolo pripravované na narodenie Ježiša Krista v Nazarete, nechávajú tam. Možno si na cestu zobrať len takpovediac určitú nevyhnutnú „výbavičku“ pre očakávaného Ježiša. Prichádzajú do mesta, kde ich rodina je už tak rozvetvená, že sa nepoznajú, ani ich tam nikto zvlášť neočakáva. Ako to býva pri takýchto situáciách, kde je „nával“ ľudí, a poznáme to z vlastnej skúsenosti, že ak je nejaká sezóna, tak aj ubytovacie možnosti sú oveľa drahšie ako za iných okolností. To môže byť jeden z dôvodov, že sa pred nimi – Máriou, Jozefom a Ježišom, ktorý sa má čoskoro narodiť, zatvárajú dvere. Ale iste, mnohí majitelia týchto ubytovacích zariadení či hostincov, vidiac ženu v požehnanom stave, chceli sa vyvarovať možných ťažkostí a tak ich odmietali. „Prišiel do

svojho vlastného, a vlastní ho neprijali“ (Jn 1,11). Našlo sa jediné miesto, kdesi za mestom. Či to bola jaskyňa či to bol priestor, kde sa zvykli zatvárať domáce zvieratá, to v tejto chvíli nie je až také dôležité. Jednoducho, tie podmienky neboli v nijakom prípade dôstojné pre narodenie človeka a to ešte tak vznešeného, akým bezo-sporu Ježiš Kristus mal byť. Možno práve v tomto roku (2021) si môžeme lepšie uvedomiť a porovnať, ako sme z pohodlia svojich príbytkov mohli vykonať sčítanie obyvateľstva, ako sme sa mohli zapísať cez internet. A porovnať to s námahou, ktorou museli prejsť Jozef a Mária, keď niesla dieťaťko Ježiša pod srdcom. Ako sme už aj na inom mieste spomenuli, neskôr vyslovené slová proroka Simeona o meči bolesti, ktorý prenikne Máriinu dušu (porov. Lk 2, 35), tie slová sa vzťahujú a vzťahli už skôr aj na Jozefa, ktorý ako zodpovedný muž, manžel chcel zabezpečiť svoju rodinu aj v takom dôležitom momente, akým iste bolo narodenie dieťaťa. Ako správny muž, chcel zabezpečiť všetko. V tej chvíli zvlášť, aby jeho manželka Mária mohla priviesť na svet dieťa v dôstojnom prostredí a v klude. Aký meč bolesti musel prenikať jeho dušu, jeho srdce, že nemohol urobiť oveľa viac. Ako to niektorí nazývajú: to bola Golgota sv. Jozefa. Ale nad tým všetkým je jeho veľká ochota, sloboda otvorenosti pred Pánom, keď chcú spolu s Máriou znova a znova naplno plniť vôľu Božiu.

Napriek všetkému prirodzene tak ťažkému, bola tu „plnosť času“ (porov. Gal 4,4) a začal sa plniť Boží plán príchodu Mesiáša na našu zem, na tento svet. Jeho príchod bol predpovedaný. Ale predstaviť si jeho príchod v detailoch, to bolo iste ľudsky nemožné. Syn Boží nemal, nechcel prísť na svet v nejakej okázalosti. Nie krátko po vyrieknutí proroctva, nie pred očami celého sveta. Ako vnímame už aj doterajší príbeh o príchode Jozefa a Márie do Betlehema, keď títo dvaja tichí a nepostrehnuteľní pútnici sa priam strácali v tom veľkom zástupe prichádzajúcich ľudí bez povšimnutia, môžeme si ešte viac a lepšie uvedomiť, že príchod Ježiša Krista na túto zem sa odohral v tichu a v pokore. A Ježiš celý čas, až do svojho verejného vystúpenia, bol ukrytý pred očami sveta. Sv. Tomáš Akvinský vo svojom diele Summa Theologiae zamýšľajúc sa nad príčinou takéhoto príchodu Boha na zem, sa pokúsil o vysvetlenie tohto javu. Povedal: „Preto, že Boh chcel vykúpiť tento svet na dreve kríža, bolo potrebné, aby si obliekol smrteľné telo. Ak by bol prišiel v plnej sláve, to všetko by bolo na škodu naplnenia tohto plánu.“ Sv. Pavol apoštol píše: „... hovoríme tajomnú Božiu múdrosť, ktorá bola skrytá a ktorú Boh pred vekmi určil nám na slávu. Nik z kniežat tohto veku ju nepoznal. Veď keby ju boli poznali, nikdy by neboli ukrižovali Pána slávy“ (1Kor, 2, 7-8). Sv. Pavol píše o ukrytej múdrosť. Keby ju ľudia poznali, neboli by ukrižovali Pána slávy. Keby sa v Ježišovi Kristovi v plnosti prejavila Božia sláva, nielen by sa umenšili zásluhy jeho apoštolov, učeníkov a všetkých veriacich, ale by sa spochybnila a v ľudských srdciach by bola zasiata neistota o ľudskej prirodzenosti Ježiša Krista. A tak by bola aj spochybnená pravda o jeho opravdivom utrpení, ktoré

prežil ako bohočlovek. Vieme veľmi dobre, že v neskorších časoch dejín cirkvi sa niekoľkokrát objavil práve tento problém: či Ježiš mal opravdivé ľudské telo a či naozaj trpel alebo sa jednalo o zdanlivé telo a preto aj jeho utrpenie nebolo v plnosti.

Keby Boží Syn nemusel jesť, piť ani spať, keby nebol podriadený zákonom ľudskej prirodzenosti, možno by sa tak len utvrdili v omyle všetci tí, ktorí by vnímali Ježiša len tak „zdanlivo“. Neprijali by ho ako prisľúbeného, predpovedaného Emanuela. Neprijali by ho ako Boha, ktorý sa ponížil, stal sa jedným z nás a žil tak, ako my. Hoci narodenie Bohočloveka je odiate do najväčšej pokory, predsa tu len bolo čosi výnimočné: večný Boží Syn mohol byť počatý len v panenskom lone Panny Márie. Toto počatie sa mohlo udiť jedine z Ducha Svätého. Ťažko si predstaviť, že by to mohlo byť inak. Bolo by to nanajvýš nevhodné, keby hociktorý muž splniac si svoju otcovskú povinnosť, mal by právo nazývať sa otcom Božieho Syna. Boží Syn mohol mať totiž len jedného Otca v plnom slova zmysle a to nemohol byť človek. Ježiš je „jednej podstaty s Otcom“, ako vyznávame v Nicejsko - carihradsom vyznaní viery. Počatie Božieho Syna bol nepochybne zázrak, a to zázrak nutný. Aj keď si Boh vzal ľudskú prirodzenosť výlučne mocou Ducha Svätého v panenskom lone Panny Márie, predsa česť tohto dieťaťa, ale aj jeho matky Márie bola vystavená nebezpečenstvu v očiach ľudí, ktorí neboli citliví na Božie tajomstvo. Či obom - Matke i Dieťaťu nehrozilo len poníženie a pohrdanie? Či by hanba nesprevádzala dobré meno toho, ktorý prišiel, aby očistil svet z hriechov, ale aj tej, ktorá ho počala? „Panna počne“ napísal prorok Izaiáš (porov. Iz 7, 14; Mt 1, 23). Mohli by sme si predstaviť, aby panna ohlasovala zo striech o mimoriadnej milosti, ktorej sa jej dostalo od Pána? Napokon, kto by jej uveril? Dokonca, keby aj z jej tváre a z celej jej bytosti vyžarovala neobvyklá skromnosť, jemnosť, čistota, plnosť milosti... to všetko by bolo príliš málo, aby zaručilo vierohodnosť jej svedectva v očiach obyčajných ľudí. A keby sa nad tým aj zamýšľali, iste by svedectvo takéhoto charakteru prijímali ako nejaké prešpekulované tvrdenie. Keby jej Syn neskôr poslucháčom položil otázku: „Kto z vás ma usvedčí z hriechu?“ (Jn 8,46), iste by mu v tej chvíli vytkli práve tú hanbu, ktorá neustále visela nad jeho príchodom na svet. Samozrejme, Boh by mohol urobiť aj zázrak a zjaviť tomuto svetu tajomstvo panenského počatia svojho Syna. Hlas Otca by sa mohol nechať počuť z neba, ako to zaznie aj neskôr na hore Tábor: „Toto je môj milovaný Syn“ (Mt 3, 17). Mohlo by byť dodané: „ktorý sa narodil z panny“, ale nebolo podľa Božieho plánu, aby sa to takto udialo. Jeho nekonečnej múdrosti sa páčilo totiž vykonať čo najviac nepravdepodobných zázrakov a to pri použití celkom jednoduchých prostriedkov.

✠ Mons. Stanislav Stolárík
rožňavský biskup

Článok uverejnený v časopise Duchovný pastier č. 10/2021, str. 460-468

Použitá literatúra:

- CALLOWAY, D., H.: *Zasvätenie sa svätému Jozefovi*. Zachej.sk, 2021.
CRESPI, O., NEGRI, F.: *Józef, człowiek, który prowadzi do Boga*. Częstochowa, Święty Paweł, 2017.
GASNIER, M.: *Józef milczący*, Poznań, Flos carmeli, 2013.
HRABOVECKÝ, P; BARTEK, F. (ed): *Jozef 2,1*. Bratislava, Postoj media s.r.o., 2021.
MARTINEZ, R., L.: *Józef słuchający*. Poznań, Flos carmeli, 2014.
PIGULA, J. (ed): *Žit' ako Jozef*, Bratislava, Postoj media s.r.o., 2021.
PELANOWSKI, A.: *Dom Józefa*. Częstochowa, Wydawnictwo Paulinum, 2017.
SILVA, M., F.: *Bóg wie lepiej*. Kraków, Wydawnictwo AA, 2018.
Święty Józef, Edycja Świętego Pawła, Częstochowa, 2017.